

اخلاق در مکتب وحی

آیت‌الله‌العظمی سبحانی	بخش پنجم
سلسله مباحث اخلاقی از مجموعه کامل جلسات «اخلاق در مکتب وحی» مرجع عالی‌قدر آیت‌الله‌العظمی سبحانی هر هفته در «هفته‌نامه افق» حوزه منتشر می‌گردد.	
در شماره ۷۷۸ مباحثی چون: مکتب کلی‌ها، مکتب لذت‌محوری، اعتدال در انفاق، میانه‌روی در نیایش، میانه‌روی در رفتار و گفتار با دیگران، مطرح گردید. ادامه این مباحث در شماره پیش رو تقدیم می‌گردد.	

- اعتدال و میانه‌روی در بهره‌گیری از داده‌های طبیعت**

زندگی انسان در گروی بهره‌گیری از داده‌های طبیعت است. بازداری او از آن به هر عنوان، بر خلاف خواسته طبیعت اوست. رهبانیت به‌صورت تند و تیز که در مکتب اخلاقی کلی‌ها مطرح است، از نظر قرآن کاملاً مردود است. چنانچه می‌فرماید: ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالْقَلْبَیَاتِ مِنَ الزَّیْنِ﴾^۱

چه کسی زینت‌های الهی را که برای بندگان خود آفریده است و روزی‌های پاکیزه را حرام کرده است؟ اندیشه انزوا و گوشه‌گیری و دوری از بهره‌گیری از آنچه خدا از معادن در دل زمین آفریده است، بر خلاف هدف آفرینش است؛ آنجا که می‌فرماید: ﴿هُوَ الَّذِی خَلَقَ لَكُمْ مَافِی الْأَرْضِ وَأَعَدَّوْا لَهُمْ مَآ أَشْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخِیْلِ تُزَهِیُونَ بِهٖ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾^۲ آنچه که می‌توانید از نیرو برای مقابله با دشمنان آماده سازید و همچنین اسب‌های ورزیده تا به‌وسیله آن، دشمنان خدا را از خود بترسانید.

اگر در آیه از اسب‌های ورزیده سخن به میان آمده، از این نظر است که اسب‌های ورزیده، در آن روز تنها وسیله انتقال نیرو و حمله به دشمن بود؛ ولی امروز وسائل نظامی که به‌وسیله آن باید دشمنان را مرعوب ساخت تانک و رزمپوش و... است که همگان از آن اطلاع داریم.

در حدیثی چنین آمده است: «اعمل لدنیاک کأنک تعيش ابدًا واعمل لآخرتک کأنک تموت غدًا»؛^۳ آن‌چنان سعی و کوشش کن که گویا برای همیشه در دنیا زندگی می‌کنی و آن‌چنان برای سرای دیگر کوشش کن، گویا فردا

برای لقاءالله خواهی پیوست.

شاید در مفاد حدیث در بدو نظر، نوعی تناقض به نظر برسد؛ زیرا از یک طرف دعوت به کار و کوشش برای دنیا می‌کند؛ بر این اساس که انسان در آنجا برای همیشه زنده خواهد بود و در عین حال یادآور می‌شود که برای آخرت آن‌گونه آماده باش که گویا فردا به لقاءالله خواهی پیوست. ولی روایت بیان‌گر یک مطلب عرفانی عالی استع یعنی درحالی‌که برای دنیا کار و کوشش می‌کند و می‌اندیشد که در آنجا پیوسته زنده خواهد بود، نباید از آخرت و زندگی پس از مرگ غفلت کند؛ بلکه پیوسته برای آن نیز آمادگی داشته باشد؛ یعنی در حد توان از منابع طبیعی و نیروی انسانی بهره‌گیرد و در عین حال، از کار برای آخرت از طریق انجام فرائض و نیایش خدا در دل شب و دیگر اعمال صالح غفلت نکند.

در حدیث دیگر این حقیقت، به نوع دیگر بیان شده است؛ چنانچه می‌فرماید: «لیس منا مَن ترک دنیاہ لآخرته ولا آخرته لدنباہ»؛^۴ آن‌کس که دنیا را برای آخرت و یا آخرت را برای دنیا رها کند، از ما نیست. آن کس که فکر می‌کند، رهبانیت و گوشه‌گیری سبب قرب الهی است، اشتباه می‌کند و همین‌طور، کسی که برای دنیا از انجام فرائض الهی سر باز می‌زند نیز، از مکتب اسلام دور است.

ترقی و تعالی و پیشرفت در ایجاد نوعی توازن بین هر دو است و مناجات با خدا در دل شب و راز و نیاز با خالق انسان و جهان، مانع از آن نیست که در روز به‌سان شیرمردان کار و کوشش کند.

در حدیثی رسول‌خداﷺ برای مؤمن ده صفت بیان می‌کند که یکی از آنها این است: «زُفیان باللیل وأُشد بالنهار»؛^۵ دل شب از همه چیز صرف‌نظر کرده، متوجه مقام ربوبی است و در عین حال، این حالت آنان را از فعالیت در روز برای رفع نیازهای زندگی باز نمی‌دارد.

- کلام لطیفی از امیرمؤمنان**

امیرمؤمنان علیه السلام در یک سخن کوتاه که یک جهان ارزش

دارد، مقام و موقعیت توجه به دنیا را چنین بیان می‌کند: «من أبصر بها بصرتَه ومن أبصر فیها أعمته»؛^۶ مؤمن باید به دنیا به‌عنوان وسیله زندگی بنگرد؛ نه به‌عنوان هدف.

در لغت عرب، «بصر بها» به‌معنی اول؛ یعنی نگرش به‌عنوان وسیله و «ابصر فیها»، به‌معنی نگرش به‌عنوان هدف.

در تاریخ آمده است که وقتی سعد معاذ که از یاران رسول‌خداﷺ بود درگذشت، آن‌حضرت در تشییع او حاضر بود و تا قبرستان بقیع مشایعت کرد و به این هم اکتفا نکرد و پس از آماده شدن قبر، با دست مبارک خود برای او لحدی ساخت و سپس با خشت به اطراف آن استحکام بخشید و خاک نرم خواست تا منفذها را پر کند. آنگاه که از این عمل فارغ شد، با دست مبارک خاک‌های روی قبر را صاف کرد و سپس فرمود: «انی لأعلم أنه سیبلی ویصل إلیه البلیٰ ولیکن الله یحب عبدا إذا عملاً أحکمه»^۷ من می‌دانم که این قبر پس از زمانی فرسوده می‌شود؛ ولی بنده‌ای محبوب خداست که هر کاری انجام می‌دهد، دارای استحکام باشد. این حدیث کجا و فرورختن برج‌های غیر اینم در کشورها کجا که سبب می‌شود، گروهی از کودکان و زنان و مردان زیر تل خاک‌ها جان بسپارند.

- مذمت از دنیا در قرآن**

در اینجا پرسشی مطرح است که اگر واقعاً عمل انسان در دنیا باید بدین شیوه باشد، پس علت نکوهش قرآن از دنیا چیست؛ آنجا که زندگی را زندگی اخروی می‌داند و می‌فرماید: ﴿وَأَن الْآخِرَةُ لَهِیَ الْحَیْوَانُ﴾^۸

پاسخ این آن است که آیه ناظر به کافران و مشرکان منکر حیات اخروی است که مرگ را پایان زندگی می‌دانند و جز حیات دنیوی، به حیات دیگری اعتقاد ندارند. مسلماً چنین نگرشی به دنیا مایه کوری و ناپیایی انسان است و در عین حال می‌توان گفت که زندگی دنیا با تمام زینت‌های آن، نسبت به زندگی اخروی قابل قیاس نیست؛ ولی اگر از این مقایسه صرف‌نظر کنیم، زندگی دنیا برای خود حقیقتی دراد که انکارپذیر نیست.

از اینجا نتیجه می‌گیریم که هر نوع شیوه اخلاقی باید به‌گونه‌ای باشد که او را از زندگی دنیوی باز ندارد و فقر و فلاکت را به‌عنوان اخلاق به ارمغان نیآورد. سوگمندانه این شیوه از تربیت در برخی قرون سبب شد که شرق اسلامی در صنایع و ادوات زندگی عقب بماند و ابتکار به دست دیگران بیفتد؛ درحالی‌که در قرون نخست، جریان برعکس بوده؛[یعنی] مسلمانان بودند که صنعت طب و شیمی را آن‌چنان پرورش دادند که غرب از آنان اقتباس کرد.

- سخنان حکیمانه امیرمؤمنان**

امیرمؤمنان علیه السلام پس از پایان جنگ جمل، آگاه شد که یکی از دوستانش به‌نام «علاء بن زیاد» بیمار و در خانه خود بستری است؛ از این جهت، امام به عبادت او رفت و وقتی چشم حضرت به خانه وسیع او افتاد، فرمود: تو خانه‌ای بدین وسعت را در دنیا برای چه می‌خواهی؛ درحالی‌که در آخرت به آن نیازمندتری! سپس فرمود: آری همین خانه وسیع، می‌تواند مایه سعادت تو در آخرت شود؛ زیرا می‌توانی در اینجا مهمان‌نوازی کنی و از بستگان خود صله رحم انجام دهی و حقوق شرعی آن را بپردازی؛ در این موقع همین خانه وسیع، وسیله کسب آخرت خواهد بود.

علاء رو به حضرت کرد و گفت: «من از دست برادر خود عاصم به تو شکایت می‌کنم؛ زیرا وی مانند راهبان مسیحی، گلیمی پوشیده و از زندگی دست‌کشیده است». امام فرمود: او را حاضر کنند. هنگامی که چشم امام به عاصم افتاد، فرمود: «یا عَدَیْ نفسه لقد استهام بک الخبیثُ أما رحمتُ أهلك وولدتک؟ أترى الله أحل لک الطیبات وهو یکره أن تأخذها؟»؛ ای دشمنک خوش! شیطان ناپاک تو را سرگردان کرده! آیا دلت به حال همسر و فرزندان خود، نمی‌سوزد؟ آیا نمی‌بینی که خداوند چیزهای پاکیزه را بر تو حلال کرده و تو بر خلاف برنامه خدا نمی‌خواهی از آنها بهره‌مند شوی.

مفسران در تفسیر آیه ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِّیْ﴾^۹ احادیثی ذکر کرده‌اند که به‌نقل برخی از آنها می‌پردازیم:

۱. امام صادق علیه السلام از وضع زندگی عمرین مسلم سؤال کرد. علی بن عبدالعزیز گفت: فدایت شوم! او رو به عبادت آورده و کار و کسب را ترک کرده است.

امام فرمود: «وای بر او! آیا نمی‌داند آن‌کس که دنبال کسب و کار نرود، دعای او مستجاب نمی‌شود».^{۱۰}

۲. عمرین عبدالعزیز به امام صادق علیه السلام گفت: فردی

می‌گوید: در خانه می‌نشینم نماز می‌خوانم و روزه می‌گیرم و پروردگار را پرستش می‌کنم و روزی من می‌رسد.

امام در پاسخ فرمود: «او یکی از آن سه نفری است که دعای او مستجاب نمی‌شود».

۳. ایوب هروی می‌گوید: در محضر امام صادق علیه السلام بودم. علاء بن کامل وارد شد و در برابر امام صادق علیه السلام نشست و عرض کرد: از خدا بخواه تنگ‌دستی مرا برطرف کند.

امام در پاسخ فرمود: «هرگز دعا نمی‌کنم، سعی و کوشش کن، آن‌چنان که خدا امر کرده است».

همه این احادیث چهره واقعی بهره‌گیری از دنیا را برای ما ترسیم کرده است که در عین توجه به آخرت، از کار و کوشش نباید دست برداشت و پیوسته باید میانه‌روی را حفظ کرد.

- مشارطه، مراقبه، محاسبه زیربنای وارستگی اخلاق اسلامی**

دانش اخلاق از علوم ارزشمندی است؛ زیر ارزش هر دانشی در گروی ارزشمندی موضوع آن علم است و موضوع اخلاق، نفس ناطقه انسانی است که واقعیت او را تشکیل می‌دهد و آن گل سرسبد انواع آفرینش‌هاست که به‌صورت گوناگون جلوه می‌کند؛ گاهی در افق بهائم و چهارپایان قرار می‌گیرد؛ ولی در قوس صعودی، از فرشتگان برتری می‌جوید و به قول سراینده شیرین‌بینان: ای نقد اصل و فرع، ندانم چه گوهری کر آسمان برتری و از خاک کمتری^{۱۱}

شرکت در جلسات استاد اخلاق، کار مفید و سودمندی است؛ اما برای آراستگی به فضائل و دوری از ذائل در طول زندگی، کافی نیست؛ بلکه ایجاد چنین صفت در انسان نیاز به تمرین دارد تا خواسته و ناخواسته مصدر زیبایی‌ها، و پیراستگی از زشتی‌ها شود و به‌تعبیر دانشمندان گرایش به خوبی و تنفر از زشتی‌ها برای او ملکه گردد و بدون تأمل و تفکر در نتایج و عواقب آنها صورت پذیرد.

کسی که در جلسات اخلاقی استادی شرکت کرده؛ اما در پیچ و خم زندگی با خواسته‌های نفس اماره روبه‌رو نشده، چنین انسانی در مواقع حساس با تأمل و تفکر و ترس و لرز از پیامدها، پیروز می‌گردد؛ اما کسی که در سایه تمرین، عمل به نیکی‌ها و دوری از زشتی‌ها برای او، امر عادی شده؛ چنین فردی در مواقع حساس به‌آسانی پیروز می‌گردد.

لذا باید امور سه‌گانه در ذیل را پیوسته مد نظر قرار دهد تا در تمام مراحل سخت و آسان زندگی موفق شود. اینک توضیح این امور:

- مشارطه، مراقبه، محاسبه**

پیش از آنکه به تفسیر مراحل سه‌گانه بپردازیم، حدیثی از پیامبر خداﷺ که می‌فرماید: «بعثْتُ لأتمم مکرم الأخلاق» نقل می‌کنیم.

شیخ کلینی علیه السلام به‌سند معتبر از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند: «إِنَّ النَّبِیَّ ﷺ بعثَ سَریةً فلَمَّا رجِعوا قال مرحباً بقم فقموا الجهاد الأصغر وبقی علیهم الجهاد الأكبر فقیل یا رسولَ الله ما الجهاد الأكبر؟ قال جهاد النفس».^{۱۲} رسول گرامی علیه السلام گردانی برای جهاد با دشمن اعزام فرمود. پس از باگشت، از کار آنان تقدیر کرد و فرمود: «أقرین بر گروهی که جهاد کوچک را انجام داده‌اند؛ ولی جهاد بزرگ هنوز بر عهده آنهاست». در این موقع از حضرت سؤال شد: مقصود از جهاد اکبر چیست؟ فرمود: «مبارزه با مشتهیات نفس و خواسته‌های نامشروع آن است». مبارزه با مشتهیات نفس جهاد اکبر خوانده شده؛ چون جهاد با نفس این نیست که انسان فقط یک بار با فضیلتی همراه شود و با از ریاضتی دوری جوید؛ بلکه باید در طول زندگی با اخلاق حسنه آراسته گردد و از بدی‌ها و نازیبایی‌ها دور شود و این موقعیت، جز با تمرین ممتد در زندگی تحقق نمی‌پذیرد؛ از این جهت علمای اخلاق برای اینکه تخلق به اخلاق حسنه حالت ملکه پیدا کند، لازم می‌دانند که انسان، پیوسته مراقب باشد که مبدا نفس اماره از طریق وسوسه او را به سوی گناه سوق دهد و برای تحصیل چنین کرامتی باید پیوسته امور سه‌گانه را با خود همراه سازد. اینک توضیح این امور:

- مشارطه**

مشارطه این است که انسان در آغاز روز تصمیم بگیرد، بر خلاف حکم الهی کاری انجام ندهد. مسلماً اصل شرط آسان است؛ ولی باید تصمیم بگیرد که بر این عزم و شرط باقی بماند و لذا برای استحکام این شرط، مرحله دوم که مراقبه است، پیش می‌آید.

- مراقبه**

سالک راه حق، در تمام روز خود را ملزم به عمل به شرط بداند و به‌همین حالت باید پیش برود و مراقب باشد که نفس اماره او را نلغزاند.

- محاسبه**

شب که فرا برسد، موقع محاسبه است و انسان حساب نفس را بررسی کند که آیا نسبت به شرطی که با خدا بسته، چه قدر وفا نموده؛ اگر در محاسبه، خود را وفادار تشخیص داد، شکر خدا را انجام دهد.

به کار بستن امور سه‌گانه باید در طول زندگی. نه یک روز . همراه باشد تا به مرحله‌ای برسد که انجام فضایل و دوری از گناه برای او حالت ملکه پیدا کند. در این موقع کار برای او آسان‌تر می‌شود؛ ولی در عین حال نباید از فتنه شیطان و وسوسه نفس غافل باشد و او را فریب دهد.

یوسف دوران، فرزند یعقوب پس از گذراندن ۷ سال زندان یا ۹ سال در محکمه خانوادگی سرافراز از کار درآمد و طهارت و پاک‌ی و بی‌گناهی او و در مقابل، گناهکار بودن زن عزیز مصر، برای ملک و اطرافیان ثابت شد؛ ولی در عین حال یوسف علیه السلام خود را مصون علی‌الاطلاق نمی‌داند؛ لذا فرمود: ﴿وَمَا أَنِیْءُ نَفْسِیْ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّیْ إِنَّ رَبِّیْ غَفُورٌ رَّحِیْمٌ﴾^{۱۳} من هرگز خودم را تبرئه نمی‌کنم که نفس سرکش به بدی‌ها امر می‌کند؛ مگر آنچه را پروردگارم رحم کند؛ زیرا پروردگارم آمرزنده و مهربان است.

از این جهت هرچه انسان درجه بالایی از تقوا و پیراستگی را تحصیل کند، بیش از حد باید محتاط شود.

سرنوشت دانشمندی از بنی‌اسرائیل ﴿وَأَنلَ عَلَیْهِمْ نَبَأَ الَّذِی آتَیْنَاهُ آیَاتِنَا فَانْسَلَخْ مِنْهَا فَالْتَبَعُهُ الشَّیْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِیْنَ﴾ وُلُو شِئْنًا لِرَفَقَتَاهُ بِهَا وَلَکِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ﴾^{۱۴} بر آنان بخوان سرگذشت آن‌کس که آیات خود را به او دادیم؛ ولی سرانجام خود را از آن تهی ساخت و شیطان در پی او افتاد و از گمراهان شد و اگر می‌خواستیم، او را بالا می‌بردیم؛ ولیکن او به پستی گرایید و از هوای نفس پیروی کرد.

خدا این شخص را با این صفات در زیر معرفی می‌کند.

۱. «آتَیْنَاهُ آیَاتِنَا»؛ آیات خود را به او دادیم.

۲. «فَانْسَلَخْ مِنْهَا»؛ خود را از این آیات تهی ساخت.

۳. «فَاتَّبَعَهُ الشَّیْطَانُ»؛ او گرفتار وسوسه‌های شیطان گشت.

۴. «فَكَانَ مِنَ الْغَاوِیْنَ»؛ او از گمراهان شد.

او در مقامی بود که آیات الهی بر او فرود آمده بود؛ ولی سرانجام از گمراهان گشت. حالا این فرد کیست مفسران درباره او اختلاف نظر دارند.

از بسیاری از روایات و کلمات مفسران استفاده می‌شود، منظور از این شخص مردی به‌نام «یلعم باعورا» بوده است که در عصر مشهور بنی‌اسرائیل زندگی می‌کرده و از دانشمندان و علمای مشهور بنی‌اسرائیل محسوب می‌شده و حتی موسی علیه السلام از وجود او به‌عنوان یک مبلغ نیرومند استفاده می‌کرده و کارش در این راه آن قدر بالاگرفت که دعایش در پیشگاه خدا به اجابت می‌رسید؛ ولی در اثر تمایل به فرعون و وعد و وعیدهای او، از راه حق منحرف شد و همه مقامات خود را از دست داد تا آنجا که در صف مخالفان موسی علیه السلام قرار گرفت.

اکنون که از بیان اصول و زیربنای اخلاق اسلامی فارغ شدیم، وقت آن رسیده است که به تشریح ذرائل اخلاقی بپردازیم. در این فصل و فصل سوم، از اثر گران‌سنگ استاد معظم امام خمینی علیه السلام بهره خواهیم برد.

● پی‌نوشت‌ها

۱. اعراف، ۳۲.
۲. بقره، ۲۸.
۳. انفال، ۶۲.
۴. وسائل‌الشیعه، ج ۱۷ باب ۲۸ از آیواب مقدمات تجارت، حدیث ۳.
۵. وسائل‌الشیعه: ج ۱۷ باب ۷۶ باب ۲۸ از آیواب مقدمات تجارت حدیث ۱.
۶. وسائل‌الشیعه ج ۱۵ ص ۱۸۸، حدیث ۱۵ باب ۱۴ از آیواب جهاد نفس.
۷. نهج‌البلاغه، خطبه ۸۲.
۸. وسائل‌الشیعه، ج ۳، باب ۶ از آیواب دفن، حدیث ۲.
۹. سوره عنکبوت، آیه ۲۴.
۱۰. نهج‌البلاغه، خطبه ۲۰.
۱۱. سوره الذاریات، آیه ۵۸.
۱۲. تفسیر نورالقلقین، ج ۵، ص ۱۳۴.
۱۳. جامع‌السعادات: ۶۹/۱.
۱۴. وسائل‌الشیعه: کتاب‌الجهاد، آیواب جهاد‌النفس، باب ۱، ح ۱.
۱۵. یوسف، ۵۳.
۱۶. اعراف، ۱۷۶، ۱۷۵.

چهارمین همایش علوم انسانی – اسلامی، پژوهش و فناوری برگزار می‌شود

با مشارکت و همکاری پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و مجمع پژوهشگاه‌های علوم انسانی – اسلامی، همزمان با هفته پژوهش، چهارمین همایش «علوم انسانی – اسلامی، پژوهش و فناوری» برگزار می‌شود.

به گزارش خبرگزاری حوزه، این همایش، با مشارکت و همکاری پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سایر مراکز علمی پژوهشی قم، در قالب سلسله نشست‌ها و کرسی‌های علمی ترویجی با محوریت ۱۰ عنوان ذیل از ۱۸ تا ۳۰ آذرماه در قم برگزار خواهد شد.

قرآن و حدیث و علوم انسانی – اسلامی؛ بازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور؛ کاربردی‌سازی علوم انسانی اسلامی؛ دانشگاه اسلامی؛ پژوهش و حکمرانی اسلامی؛ سلامت معنوی؛ نقش نهاد علم در نظام حکمرانی کشور؛ پژوهش و استانداردسازی کتاب‌های درسی دانشگاهی؛ علوم اسلامی و انسانی دیجیتال؛ الهیات مقاومت.

دو، سه و چهار برگزار می‌شود؛ همچنین آزمون بازپذیری نیز در همین روز برگزار می‌شود.

مدیرکل سنجش و پذیرش جامعه‌الزهر^۱ با اشاره به اینکه ثبت‌نام به‌صورت مجازی از طریق سایت جامعه‌الزهر^۲ به نشانی pazresh.jz.ac.ir صورت می‌گیرد، گفت: پذیرش بخش بین‌الملل از یکم آذر آغاز شده است.

ارمکان اظهار کرد: در پذیرش سطح دو برای کشورهای خارجی، آزمون ورودی به‌صورت مصاحبه آنلاین برگزار می‌شود و در پذیرش سطح ۳ و سطح ۴ باید در امتحانات آزمون ورودی شرکت کنند.

وی در رابطه با شیوه پذیرش در جامعه‌الزهر^۳ بیان کرد: کسانی که بتوانند حداقل نمره مورد نظر را کسب کنند، وارد مصاحبه می‌شوند. سیاست جامعه‌الزهر^۴ به این صورت است که افراد به‌شیوه‌های مختلف جذب شوند و در سال گذشته نیز افرادی که نتوانستند، نمره کافی را کسب کنند، به‌صور مختلف جذب شدند تا بتوانند شوند و سال بعد بتوانند، وارد شوند.

انگیزه، استعداد و مناطق محروم سه اولویت پذیرش امسال

پذیرش استعداد، ظرفیت و علاقه‌مندی آن‌ها را شناسایی می‌کنیم تا بر اساس آن برنامه‌ریزی شود. برقی بیان کرد: فارغ‌التحصیلان و دانش‌آموختگان جامعه‌الزهر^۵ در عرصه‌هایی که وارد شدند، موفق بودند و در آزمون آموزش و پرورش امسال، ۳۵۰ نفر از طلاب جامعه‌الزهر^۶ قبول شدند.